

**Gemeente Waalre
Uitkomsten controle en overige
informatie 2015**

Rapportage aan de gemeenteraad

Ernst & Young Accountants LLP
Prof.Dr.Dorgelolaan 14
5613 AM Eindhoven, Netherlands
Postbus 455
5600 AL Eindhoven, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 48 00
ey.com

Gemeenteraad van de gemeente Waalre
Postbus 10101
5500 GA WAALRE

Eindhoven, 22 juli 2016

BSMK-ABLQ6N/avm

Uitkomsten controle en overige informatie 2015

Geachte leden van de raad,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening van de gemeente Waalre.

Wij willen u over de volgende onderwerpen informeren:

- uitkomsten jaarrekeningcontrole;
- kwaliteit beheersorganisatie;
- rechtmatigheidsbeheer
- onafhankelijkheid en controleproces;
- actuele ontwikkelingen.

Wij hebben de kernpunten van ons verslag opgenomen in het hoofdstuk Kernpunten.

Onze controle is gericht op het vormen van een oordeel omtrent de jaarrekening over 2015. Bij de uitvoering van onze controle ondervinden wij de volledige medewerking en ondersteuning van de medewerkers van de

gemeente Waalre.

De mogelijkheid om een open en eerlijke dialoog met u als lid van de gemeenteraad te voeren, vormt een essentieel onderdeel van het controleproces, evenals van de algehele corporate governance. Wij waarderen deze mogelijkheid om de inzichten die uit onze controle voortkomen met u te kunnen delen.

Het concept van dit verslag is d.d. 27 juni 2016 besproken met de portefeuillehouder financiën, de gemeentesecretaris en de ambtelijke organisatie. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Waalre.

Ernst & Young Accountants LLP is een limited liability partnership opgericht naar het recht van Engeland en Wales en geregistreerd bij Companies House onder registratienummer OC335594. In relatie tot Ernst & Young Accountants LLP wordt de term partner gebruikt voor een (verlegwoordiger van een) vennoot van Ernst & Young Accountants LLP. Ernst & Young Accountants LLP is statutair gevestigd te 6 More London Place, London, SE1 2DA, Verenigd Koninkrijk, heeft haar hoofdvestiging aan Boompjes 258, 3011 XZ Rotterdam, Nederland en is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel Rotterdam onder nummer 24432944. Op onze werkzaamheden zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen.

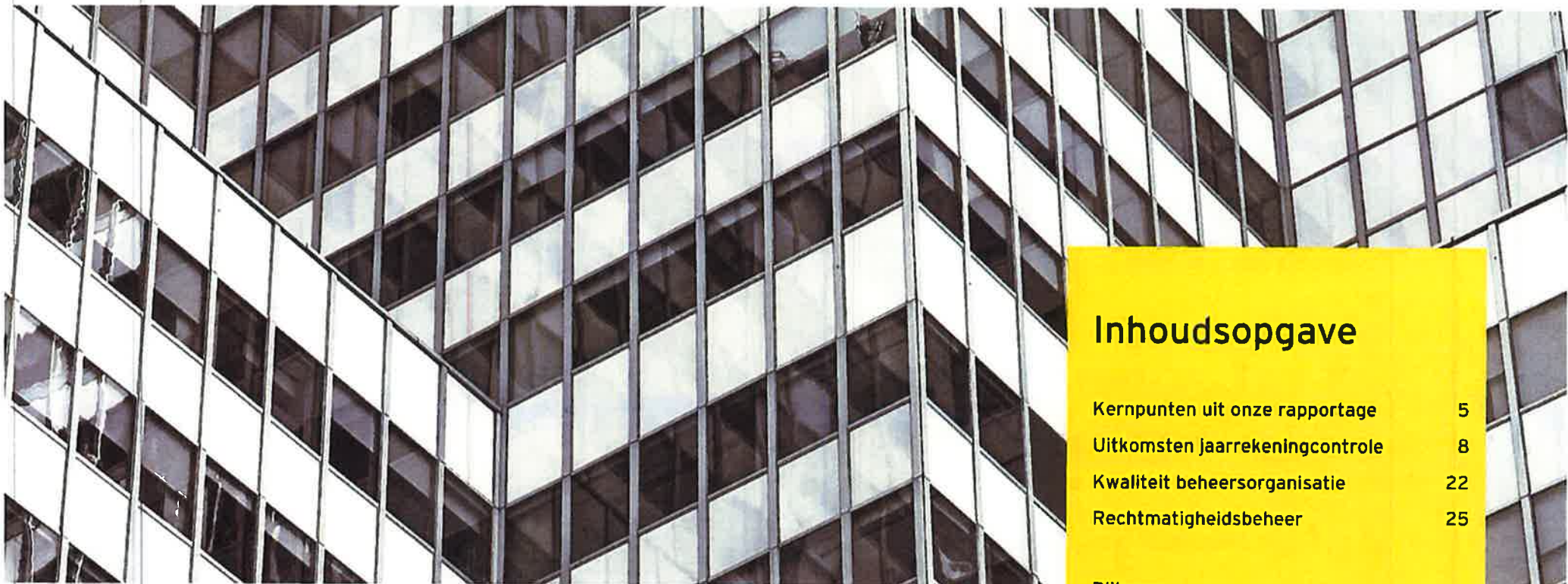

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. B. Smeenk RA

Inhoudsopgave

Kernpunten uit onze rapportage	5
Uitkomsten Jaarrekeningcontrole	8
Kwaliteit beheersorganisatie	22
Rechtmatigheidsbeheer	25

Bijlagen

- 1 Onafhankelijkheid en controleproces**
- 2 Overzicht controleverschillen**
- 3 SiSa-bijlage**
- 4 Actualiteiten BBV**

Totaal aantal pagina's in dit rapport: 36

Kernpunten

Onze conclusie

Opdracht

Conform de door u aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2015 van de gemeente Waalre gecontroleerd. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om de jaarrekening op te maken in overeenstemming met de van toepassing zijnde grondslagen van financiële verslaggeving, te weten het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten). Het is onze verantwoordelijkheid een controleverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Verklaring over de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de Waalre een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2015 als van de activa en passiva per 31 december 2015 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2015 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen.

Wij zijn voornemens om op 22 juli 2016 de verklaring te verstrekken.

Foutenevaluatie

Er resteert een ongecorrigeerd controleverschil uit onze controle, deze fout ziet toe op de rechtmatigheid en kon niet door het college achteraf gecorrigeerd worden. Dit heeft betrekking op een onrechtmatige aanbesteding ter hoogte van € 125.000. Deze fout blijft binnen onze goedkeuringstolerantie ter hoogte van € 383.810. Daarnaast constateren

dat we binnen het sociaal domein niet voor alle kosten zekerheid hebben kunnen verkrijgen over de getrouwe en rechtmatige besteding. De totale onzekerheden bedragen € 1.034.000 en overstijgen de met u afgesproken wettelijke controletolerantie ter hoogte van € 1.151.430 niet, daarmee kunnen wij een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening verstrekken.

Onze bevindingen uitgelicht

In de jaarrekening zijn lasten verantwoord van € 437.000 die samenhangen met de door de gemeente verstrekte persoonsgebonden budgetten in het kader van de Jeugdwet en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. De betalingen die samenhangen met deze persoonsgebonden budgetten vinden plaats via het Servicebureau SVB. Wij hebben onvoldoende controle-informatie verkregen om vast te stellen dat de zorg waarvoor door de Sociale Verzekeringsbank betalingen hebben plaatsgevonden daadwerkelijk is geleverd. Wij hebben niet op andere wijze de getrouwheid en de rechtmatigheid van deze lasten kunnen verifiëren.

Daarnaast zijn in de jaarrekening lasten verantwoord van € 3,6 miljoen die samenhangen met de door de gemeente ingekochte zorg bij zorgaanbieders in het kader van de Jeugdzorg en Wet Maatschappelijke Ondersteuning. De gemeente is voor het vaststellen van de daadwerkelijke levering afhankelijk van de controle-informatie van de zorgaanbieder. De gemeente heeft niet van alle zorgaanbieders voldoende controle-informatie ontvangen. De gemeente heeft zelf geen effectieve (aanvullende) beheersmaatregelen ter vaststelling van de daadwerkelijke levering van de zorg en de volledige verantwoording van het onderhandenwerk door de zorgaanbieders. Op basis hiervan hebben wij voor een bedrag ter hoogte van € 597.000 niet voldoende en geschikte controle-informatie verkregen om de getrouwheid van deze lasten vast te stellen. Wij hebben niet op andere wijze de getrouwheid en de rechtmatigheid van deze lasten kunnen verifiëren.

Onze conclusie

Verklaring betreffende het jaarverslag en overige gegevens

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig het BBV is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de overige gegevens zijn toegevoegd.

Onze controle op de SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2015. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

Verloop van de accountantscontrole

Het verloop en de doorlooptijd van de controle 2015 is anders en langer geweest dan gebruikelijk. Dit is ingegeven door de decentralisaties en de controlewerkzaamheden daaromtrent en de verlate oplevering van de verantwoording rondom de SiSa-regelingen aangaande de sociale zekerheid. Dit heeft nog tot aanpassing van de SiSa-bijlage geleid. De controle van de overige zaken is in lijn met voorgaande jaren voorspoedig gelopen. Bestuurlijk heeft u de keuze gemaakt om de behandeling van de jaarrekening reeds te starten op basis van een voorlopige jaarrekening. Wij hebben daarvoor ook tussentijds een stand van zaken rapportage uitgebracht.

Uitkomsten
jaarrekeningcontrole

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van het resultaat 2015

Nadelig resultaat nader besproken

Het saldo van baten en lasten (na bestemming) over het jaar 2015 bedraagt € 427.000 nadelig ten opzichte van een begroot sluitend saldo.

Het resultaat over 2015 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000*	Gewijzigde begroting	Realisatie 2015	Afwijking
	€	€	€
Totale lasten	-31.733	-34.121	-2.388
Totale baten	31.218	32.316	1.098
Totaal saldo van baten en lasten	-515	-1.805	-1.290
Mutaties in reserve	515	1.378	863
Gerealiseerd resultaat	0	-427	427

Uw begrotingsbeheer

Het totaal saldo van baten en lasten voor mutatie in reserves wijkt ten opzichte van de gewijzigde begroting negatief af met € 1,3 miljoen, wat leidt tot een totaal saldo van baten en lasten over boekjaar 2015 van € 1,8 miljoen negatief.

Rekening houdend met de mutatie in reserves bedraagt het gerealiseerd resultaat over 2015 € 0,4 miljoen.

Het gerealiseerd resultaat heeft voor € 507.000 (nadelig) betrekking op de grondexploitatie en kent een bedrijfsresultaat derhalve van € 81.000 voordelig.

Kwaliteit van het resultaat

De belangrijkste verschillen die het totaal van baten en lasten ten opzichte van de gewijzigde begroting hebben veroorzaakt betreffen:

- ▶ € 629.000 Nadeel op jeugdhulp;
- ▶ € 296.000 Voordeel op WMO en volksgezondheid;
- ▶ € 207.000 Nadeel op openbare ruimte
- ▶ € 202.000 Nadeel op ruimtelijke ontwikkeling en economie;
- ▶ € 331.000 Nadeel op dekkingsmiddelen.

Een groot deel van bovenstaande afwijkingen zijn op de reserves afgewikkeld. De overige afwijkingen per product zijn kleiner dan € 200.000.

De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn uitgebreid toegelicht in de programmaverantwoording.

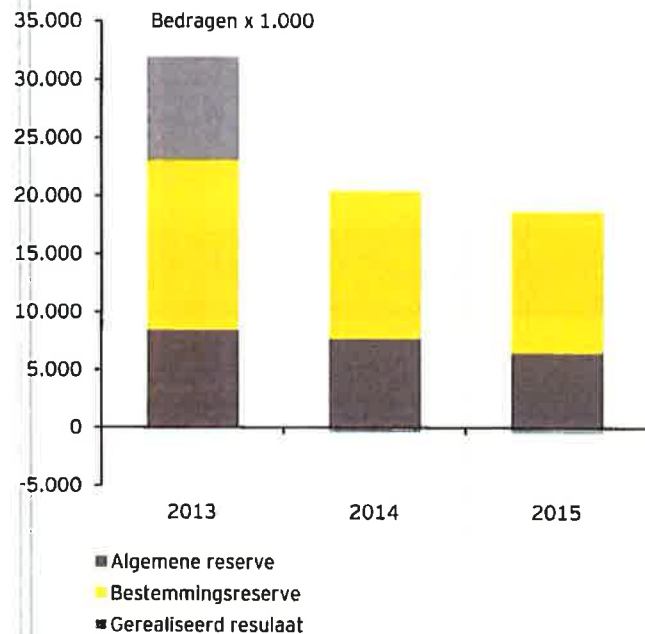
Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie

Analyse van de financiële positie

Eigen vermogen neemt af

Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per jaareinde 2015 volgens de jaarrekening € 18,2 miljoen (2014: € 20,0 miljoen) en heeft zich vanaf 2013 als volgt ontwikkeld:

Bij deze analyse merken wij volledigheidshalve op dat de daling in de reserves in 2014 ten opzichte van 2013 voornamelijk wordt veroorzaakt door de in 2014 nieuwe notitie riolering. Hierbij zijn de reserves inzake afvalstoffenheffing en rioolheffing overgeheveld naar de voorzieningen. Dit betrof een reclassificatie van in totaal € 10,8 miljoen.

Van het totale eigen vermogen ultimo 2015 exclusief gerealiseerd resultaat ter hoogte van € 18,2 miljoen is € 6,5 miljoen opgenomen als algemene reserve en maakt deel uit van het gemeentelijke weerstandsvermogen.

Ratio's

Op 15 mei 2015 is een besluit tot wijziging van het BBV vastgesteld. Dit in verband met het opnemen van financiële kengetallen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Als gevolg van dit wijzigingsbesluit, dient de gemeente met ingang van de Begroting 2016 een aantal verplichte ratio's te vermelden en een afzonderlijke toelichting per kengetal op te nemen. Deze ratio's zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Relevante kengetallen		
Ratio	2014 realisatie	2015 realisatie
Netto schuldquote	-27%	-18%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-29%	-20%
Solvabiliteitsratio	55%	50%
Structurele exploitatieruimte	2%	1%
Grondexploitatie	14%	14%
Belastingcapaciteit	101%	99%

Op de volgende bladzijde is een benchmark opgenomen waarin de ratio's over 2014 zijn vergeleken met de benchmark gemeenten.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Ratio's

Algemeen

Onderstaande figuur geeft inzicht in de financiële ratio's op basis van de jaarrekening 2014 inclusief een vergelijking met het gemiddelde van de benchmark gemeenten en alle gemeenten van Nederland.

Netto schuld ratio/gecorrigeerde schuld ratio (ratio's o.b.v. 2014)

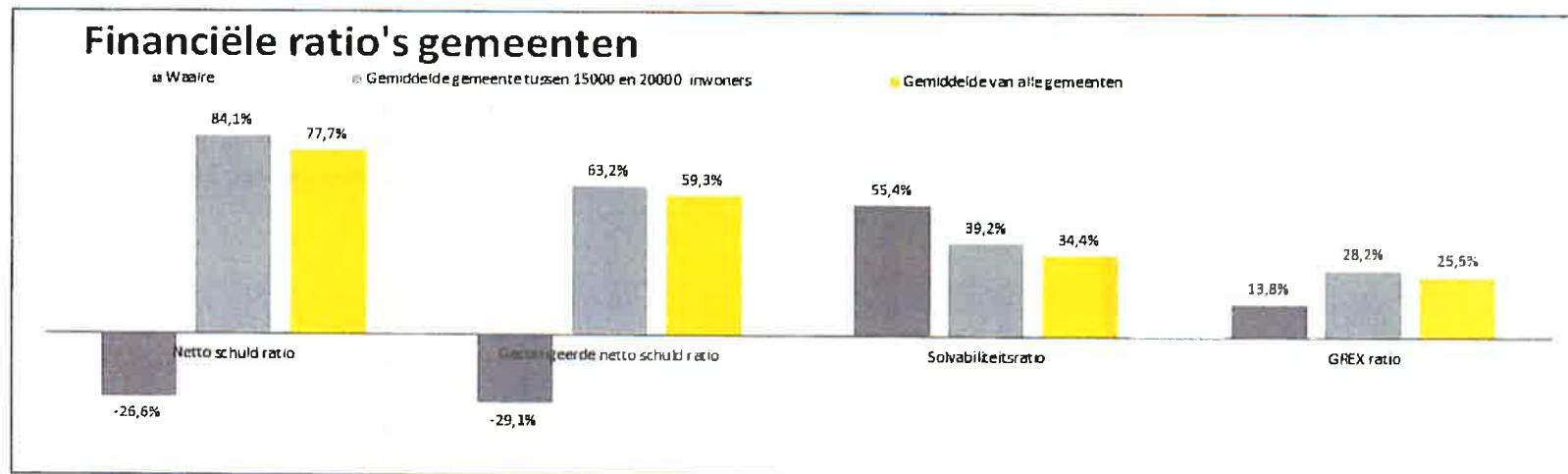
De netto schuld ratio laat zien wat de verhouding is tussen de netto schuld (schulden minus monetaire activa) en de totale baten. De ratio van gemeente Waalre ligt met -26,6% aanzienlijk lager dan de benchmark gemeenten (84,1%), wat betekent dat afgezet tegen de totale baten, gemeente Waalre ten opzichte van vergelijkbare gemeenten een lagere schuld heeft. Rekening houdend met de verstrekte leningen bedraagt de 'gecorrigeerde schuld ratio 29,1%. Het percentage is gelegen in het feit dat de gemeente geen langlopende externe financieringen heeft aangetrokken.

Solvabiliteitsratio (ratio o.b.v. 2014)

De totale vermogenspositie en het vermogen om vreemd vermogen (schulden) terug te kunnen betalen wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage is bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. De ratio van gemeente Waalre zijnde 55,4% ligt 16% procentpunt hoger dan het gemiddelde van de benchmark gemeenten. Dit ligt met name in het feit dat de gemeente Waalre geen externe langlopende financiering heeft aangetrokken.

Grexratio (ratio o.b.v. 2014)

De grexratio toont de verhouding tussen de boekwaarde van de in exploitatie genomen bouwgrond (IEGG) en de niet in exploitatiegenomen bouwgrond (NIEGG) in relatie tot de totale baten. De ratio laat zien dat gemeente Waalre met 13,8% fors onder de benchmark van 28,2% ligt. De grondexploitatie heeft daarmee een relatief laag aandeel in de financiële exploitatie van gemeente Waalre.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Overige aspecten jaarstukken

Financiering

De gemeente Waalre kent geen externe financiering. Voor een nadere beschouwing ten aanzien van de gemeentelijke financieringspositie verwijzen wij u naar de paragraaf Financiering van de jaarrekening 2015.

Vanaf 2014 dient in de toelichting op de balans ten aanzien van schatkistbankieren het volgende te worden vermeld:

- het drempelbedrag voor het begrotingsjaar waarover verantwoording afgelegd wordt;
- voor ieder kwartaal van het jaar dient het bedrag aan middelen toegelicht te worden dat "buiten de schatkist" is gehouden.

Wij hebben vastgesteld dat bovenstaande adequaat is toegelicht in de jaarrekening.

Tot slot hebben wij vastgesteld dat de kasgeldlimiet en de renterisiconorm gedurende het boekjaar niet zijn overschreden.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2015 is gevoerd.

De weerstandscapaciteit is door uw college berekend op € 12,3 miljoen (2014: € 10,8 miljoen) en bestaat uit de algemene reserve, de reserve vrij besteedbaar en stille reserves. Deze stille reserves zijn ten opzichte van voorgaand jaar toegenomen als gevolg van een actualisatie. Structureel heeft uw gemeente een onbenutte belastingcapaciteit van € 1,5 miljoen in de totale weerstandscapaciteit van € 12,3 miljoen betrokken.

De huidige omvang van de weerstandscapaciteit wordt door uw college als toereikend beoordeeld om de geïdentificeerde risico's op te vangen. Wij onderschrijven deze inschatting van uw college.

Wel merken wij op dat de gemeente geen confrontatie maakt tussen de gekwantificeerde risico's daar niet alle risico's gekwantificeerd zijn. Wij adviseren u om in toekomstige begrotingen en jaarrekeningen deze risico's zo veel mogelijk te kwantificeren, eventueel kunt u hier rekening houden met kansen en risicoranges. Tevens adviseren wij u het totaal van de gekwantificeerde risico's af te zetten tegen het aanwezige weerstandsvermogen.

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderinggrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Significante schattingen

De belangrijkste schattingsposten binnen de jaarrekening van de gemeente Waalre betreffen de waardering van de activa, zoals de materiële vaste activa en de grondexploitaties. Daarnaast speelt er een belangrijk schattingselement ten aanzien van de voorzieningen en de verleende garantstellingen en toezeggingen. Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de raad beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de schattingen ten opzichte van voorgaand jaar.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Inleiding

Deze paragraaf geeft een uiteenzetting van de werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van de belangrijke aandachtsgebieden in de controle die nog niet eerder in dit verslag zijn toegelicht.

Decentralisaties

Gemeente Waalre werkt voor de taken in het sociale domein op verschillende terreinen samen met andere gemeenten, BIZOB en ketenpartners. Ter voorbereiding op de invoering, en gedurende 2015 tot en met heden, is veel energie gestoken in het zorgen voor de continuïteit van zorgverlening, het inrichten of aanpassen van werkprocessen, het opstellen van beleid en het maken afspraken met relevante ketenpartners en het komen tot afrekening van de zorgkosten over 2015. Hierbij heeft de organisatie een grote en belangrijke inspanning gedaan welke heeft geleid tot goed inzicht in de huidige basisadministratie.

De gemeente heeft het inrichten van de bedrijfsvoering (inclusief interne controlemaatregelen) daarna opgepakt en is volop bezig met het optimaliseren van haar processen. Zo is in kaart gebracht welke geldstromen, producten (zorgverlening), afgesloten contracten voor inkoop van zorg, invulling van beleid (normenkader) en welke wijze van afrekening over geleverde zorg plaatsvindt. Tevens is in de jaarrekening inzicht gegeven in het sociaal domein.

Interne controle

Op basis van deze kennis heeft de gemeente intern getoetst of de taken verricht worden in overeenstemming met beleid (zoals verordening jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning) en wet- en regelgeving (zoals de Jeugdwet en de WMO). Om zekerheid te verkrijgen over de juiste en rechtmatige uitvoering van taken die buiten de gemeente verricht

worden (bijvoorbeeld door zorgaanbieders of andere ketenpartners) heeft de gemeente afspraken gemaakt over de verantwoording van geleverde zorg. In eerste instantie was hiervoor gekozen voor een regionaal controleprotocol samen met de overige gemeenten in Zuidoost-Brabant.

Inmiddels is duidelijk geworden dat veel zorgaanbieders hier niet aan voldoen. Er wordt veelal door de zorgaanbieders verantwoord op basis van het landelijke protocol of door middel van een niet goedkeurende verklaringen. Dit betekent voor de gemeente Waalre mogelijk dat de mate van zekerheid welke wordt verkregen niet in alle gevallen afdoende is. Wij adviseren u voor komend jaar duidelijke afspraken met uw zorgaanbieders te maken over de tijdige en juiste aanlevering van jaarverantwoordingen.

De organisatie heeft afgelopen periode intensief gewerkt aan de aansluiting van de ontvangen productieverantwoordingen met de eigen administratie. Verschillen zijn hierbij in kaart gebracht en geanalyseerd. Ook zijn de ontvangen controleverklaringen, eigen verklaringen en bestuursverklaringen veelal ontvangen en beoordeeld. Waar verklaringen niet zijn ontvangen, is actie ondernomen om deze alsnog aangeleverd te krijgen. Dit met wisselend succes. De totaal analyse hierop is recent aan ons toegelicht, wij zijn onze controlewerkzaamheden hier op dit moment op aan het uitvoeren.

Tot slot worden de PGB (persoonsgebonden budgetten) via de SVB uitgekeerd en verantwoord. Vanuit de SVB is geen sluitende informatie ontvangen over de getrouwe en rechtmatige besteding van deze budgetten. Dit betreft landelijke problematiek, waardoor deze post in onvoldoende mate controleerbaar blijkt.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Verwerking in jaarrekening

In de jaarrekening zijn diverse posten en geldstromen inzake het sociale domein (nieuwe taken WMO en jeugdzorg) verantwoord. In totaliteit bedragen de lasten op basis van de conceptjaarrekening, € 3,6 miljoen. Hiervan heeft € 0,8 miljoen (waarvan € 0,2 miljoen via de PGB) betrekking op de WMO en € 2,8 miljoen (waarvan € 0,2 miljoen via de PGB) op de jeugdzorg. Deze posten en stromen zijn opgenomen in de concept jaarrekening op basis van diverse interne analyses, waaronder:

- ▶ budgetten versus facturatie en controle van de facturen;
- ▶ bestandsvergelijkingen (eigen cliëntregistratie versus productieopgaven van zorgaanbieders en financiële administratie versus gecontroleerde verantwoordingen); en
- ▶ interne controle (recht, hoogte en duur).

Daarmee heeft de gemeente een zo nauwkeurig mogelijke verantwoording opgesteld. Onze bevindingen omtrent deze analyse welke door een late aanlevering van gegevens door derden pas in een zeer laat stadium beschikbaar was, hebben we opgenomen in de volgende paragraaf.

Het nadeel op het sociaal domein bedraagt voor 2015 € 0,3 miljoen, dit resultaat loopt mee in het gerealiseerde resultaat. Om de risico's binnen het sociaal domein op te kunnen vangen kent de gemeente de bestemmingsreserve sociaal domein. Deze reserve bedraagt per 31 december 2015 € 1,0 miljoen. Deze dient ter afdekking van eventuele financiële risico's uit hoofde van de decentralisaties.

Fouten/onzekerheden in de controle

Hieronder hebben we per deelgebied, zorg in natura WMO, zorg in natura jeugdzorg en PGB onze bevindingen opgenomen.

WMO Zorg in natura

Ten aanzien van de lasten WMO heeft de gemeente Waalre op basis van de concept jaarrekening ongeveer € 0,5 miljoen van de kosten uitbesteed aan zorgaanbieders. Op basis van de totaalanalyse hebben we samen met de gemeente de volgende bevindingen geconstateerd:

- ▶ Op basis van de analyse blijken de verschillen tussen de gemeentelijke administratie (ontvangen facturen) en externe verantwoordingen maar beperkte verschillen.
- ▶ Een aantal zorgaanbieders verantwoordden op basis van afspraak door middel van een bestuursverklaring/eigen verklaring, waardoor er sprake is van een onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering. Daarnaast heeft een aantal zorgaanbieders geen verantwoording aangeleverd. In totaal gaat dit om een bedrag om € 104.000 welke op dit moment als onzeker worden aangemerkt. Uw organisatie is op dit aan het bekijken in hoeverre de onzekerheden rondom deze post nog kunnen worden weggenomen.

Jeugdzorg Zorg in natura

Ten aanzien van de lasten jeugdzorg heeft de gemeente Waalre op basis van de concept jaarrekening ongeveer € 1,6 miljoen van de kosten uitbesteed aan zorgaanbieders. Op basis van de totaalanalyse hebben we samen met de gemeente de volgende bevindingen geconstateerd:

- ▶ Een aantal zorgaanbieders verantwoordden op basis van afspraak door middel van een bestuursverklaring/eigen verklaring, waardoor er sprake is van een onzekerheid ten aanzien van de prestatielevering. Daarnaast hebben een aantal zorgaanbieders geen verantwoording aangeleverd. De totale onzekerheid aangaande een getrouwe en rechtmatige besteding betreft dan ook naar verwachting € 377.000.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

- Een enkele zorgaanbieder heeft geen goedkeurende verklaring kunnen overleggen. In totaliteit betreft dit verantwoordingen van zorgaanbieders voor een bedrag ter hoogte van € 18.000.
- Ten aanzien van de contracten jeugdzorg die de gemeente Eindhoven namens de regio heeft afgesloten constateren we dat er een verantwoording is afgelegd op basis van gemaakte regionale afspraken. Hierbij zijn er onzekerheden geconstateerd ten aanzien van contracten welke op basis van PxQ systematiek zijn afgesloten. De onzekerheden worden veroorzaakt door een te hoge materialiteit zoals gehanteerd in de accountantscontrole. Daarnaast heeft de accountant van de zorgaanbieder beperkingen geconstateerd in de verantwoording en zijn verantwoordingen gebaseerd op een lumpsum afrekening bij PxQ afspraken. Hierdoor kunnen wij voor onze geen gebruik maken van deze in regionaal verband gecontroleerde verantwoordingen. De totale onzekerheid als gevolg van deze beperkingen in de verantwoording bedragen € 98.000.

De totale onzekerheden binnen de jeugdzorg bedragen in totaliteit derhalve € 493.000.

Persoonsgebonden Budget

Ten aanzien van de PGB's voor jeugdzorg en WMO geldt dat de gemeente Waalre de PGB's toekent. De SVB treedt op als service organisatie voor uw gemeente voor de behandeling en verwerking van deze PGB's.

Wij merken ten aanzien van de controle bij en verantwoording vanuit het SVB het volgende op:

- Inherent aan de systematiek van de PGB verstrekking is, dat de budgethouder de levering van de prestatie controleert en bevestigt.

De veronderstelling hierbij is dat de PGB budgethouder alleen facturen indient voor de zorg die hij daadwerkelijk heeft ontvangen. Voor 2015 was de verplichte formele autorisatie van de facturen door de budgethouder nog niet geregeld. Dit betekent dat niet met zekerheid kan worden vastgesteld dat de prestaties daadwerkelijk zijn geleverd.

- De auditdienst SVB heeft de in 2015 gedane uitgaven gecontroleerd (kasbasis). De controle op de uitgaven in 2016 die betrekking hebben op 2015 (relevant vanwege baten en lastenstelsel bij gemeenten) is onderdeel van de accountantscontrole 2016 bij de SVB en heeft derhalve nog niet plaatsgevonden.
- Tot slot is er op dit moment onvoldoende controle informatie beschikbaar om de bevindingen van de SVB door te vertalen naar een individuele gemeente.

Dit betekent dat de verklaring van de SVB onvoldoende zekerheid geeft over de PGB lasten van uw gemeente. Wij hebben dan ook het volledige bedrag aan PGB middelen ter hoogte van € 437.000 als onzekerheid opgenomen in onze overzicht van controleverschillen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Inhoud controleverklaring SVB

De controleverklaring van de SVB is op 10 juni 2016 verstrekt. Ondanks dat wij hier, gezien voorgaande bemerkingen, naar waarschijnlijkheid geen gebruik van maken, geven wij u kort inzicht in de uitkomsten van de uitgevoerde controles. Hierbij valt dus op te merken dat dit geen volledig beeld geeft vanuit uw gemeente perspectief maar slechts kan worden gezien als een indicatie van het landelijke beeld. Ook heeft hierbij geen controle op de prestatielevering plaatsgevonden.

Verantwoording SVB	Totale fouten en onzekerheden
Controleverklaring SVB inzake WMO	
Rechtmatigheid	14,46%
Getrouwheid	4,46%
	Afkeurend oordeel
Controleverklaring SVB inzake Jeugdzorg	
Rechtmatigheid	39,41%
Getrouwheid	17,58%
	Afkeurend oordeel

Eigen bijdrage op grond van de WMO

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. De gemeente Waalre heeft deze onzekerheid in de jaarrekening 2015 toegelicht.

Aandachtspunten jaarrekening 2016

Vanuit de controle 2015 geven wij u de volgende aandachtspunten ten aanzien van het sociaal domein mee voor het opstellen van de jaarrekening 2016.

We adviseren u uw cliëntenadministratie verder op orde te krijgen, zodat opgaven van zorgaanbieders betrouwbaarder kunnen worden gecontroleerd. Tevens adviseren we u in het controleprotocol de definities aangaande de prestatielevering aan te scherpen. Hierbij achten wij het verder wenselijk dat de gemeente zelf beter zicht krijgt op de prestatielevering zodat ook minder wordt gesteund op controleverklaringen van zorgaanbieders. Voor wat betreft de interne controle adviseren wij om het interne controleplan verder aan te scherpen en deze in een eerder stadium in het jaar uit te voeren.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waardering grondexploitaties

De waardering van de grondexploitaties was een significant risico in onze controleaanpak, vanwege de mate van schattingonzekerheid voortkomend uit de huidige economische situatie. Wij hebben tijdens onze controle de waardering en de daarbij gehanteerde veronderstellingen beoordeeld. Wij achten de waardering aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen adequaat.

In het kader van de controle van de jaarrekening van de gemeente Waalre hebben wij de grondexploitaties gecontroleerd. De post voorraad van de gemeente Waalre is als volgt te specificeren.

Bedragen x € 1.000	31 december 2015	31 december 2014
	€	€
Overige grond,- en hulpstoffen	0	1.763
Onderhanden werk inclusief bouwgronden in exploitatie	4.473	4.144
Totaal	4.473	5.907

Zoals uit het voorgaand overzicht blijkt, waren de grondexploitaties binnen de gemeente Waalre nader onder te verdelen naar overige grond,- en hulpstoffen en het onderhanden werk. Vooruitlopend op de wijzigingen in de verslaggevingsregels heeft de gemeente Waalre haar overige grond- en hulpstoffen reeds overgebracht naar de balanscategorie Materiële Vaste Activa. De gemeente Waalre kent geen niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG's).

Gehanteerde parameters en aannames

Wij hebben de parameters zoals gehanteerd door de gemeente Waalre getoetst. De rentevoet bedraagt 0% (2014: 3%), de toegepaste opbrengstenstijging 0% (2014: 0%) en kostenstijging 2,5% (2014: 2,5%).

Deze uitgangspunten vallen binnen de acceptabele bandbreedtes en zijn conservatief te noemen. Bovenstaande parameters zijn gelijk gebleven aan het voorgaande jaar, behoudens de rente.

Met ingang van 1 januari 2016 wijzigen de verslaggevingsregels op een aantal punten, een samenvatting hiervan is in de bijlage van dit verslag opgenomen. Ten aanzien van de rente geldt dat vanaf boekjaar 2016 enkel nog de werkelijke rente toegerekend kan worden aan grondexploitaties. Aangezien de gemeente Waalre geen externe financiering kent zijn de toe te rekenen rentelasten voor de gemeente € 0. Hier is in de berekening van de verwachte eindwaarde van de grondexploitaties met ingang van 2015 reeds rekening mee gehouden.

Aangezien er deze parameter om gegronde redenen door het college wordt gewijzigd ten opzichte van eerdere raadsbesluiten dient hiervoor de raad haar akkoord te geven. Wij zijn in onze oordeelsvorming dan ook uitgegaan dat de aanpassing van de rentepercentage door de raad voorafgaand aan de jaarrekening wordt bekrachtigd. Een dergelijke werkwijze is ook door de commissie BBV (opstellers verslaggevingsregels) voorgeschreven in haar notitie grondexploitaties 2016.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Bij de controle van de balansposten inzake de lopende grondexploitaties is de cruciale vraag: worden de geactiveerde kosten in de toekomst terugverdiend? Waardering vindt hierbij in beginsel plaats tegen de kostprijs. Indien echter blijkt dat een aankoop of projectontwikkeling verliesgevend is, dient een afwaardering voor het tekort genomen te worden. Bij de beoordeling van de waardering van de bouwgrond-exploitaties vormen de herziene exploitatieopzetten een essentieel object van onderzoek.

Het overall beeld is dat met bovenstaande uitgangspunten de gemeente Waalre voldoende voorzichtigheid heeft betracht in het doorrekenen van de scenario's.

Risicobeoordeling

Hieronder vindt u een visuele risicobeoordeling van de belangrijkste grondexploitatieproject van de gemeente Waalre.

Grondexploitatiewaardering	Ons oordeel over het risicoprofiel van de grondexploitatie			
	Hoog	Midden	Laag	Toelichting
Waalre Noord woningbouw				1

1. Waalre Noord deelplan 2 betreft een omvangrijk project. Risico ligt met name gelegen in de vertraging van het uitgiftetempo van de woningbouw. Mede gezien het positief verwachte eindresultaat schatten wij het risico als midden in.

In exploitatie genomen projecten

De boekwaarde van de in exploitatie genomen projecten zijn op hoofdlijnen als volgt te specificeren.

Bedragen x € 1.000	31 december 2015	31 december 2014
	€	€
Waalre Noord woningbouw	3.197	3.100
Overige exploitaties	1.276	1.044
Totaal	4.473	4.144

Waalre Noord deelplan 2

De voor uw gemeente grootste grondexploitatieproject is het complex Waalre Noord deelplan 2. Binnen dit complex zijn voor de komende jaren (tot 2024) in totaal 600 woningen gepland. Op basis van de meest recente exploitatieopzet wordt uitgegaan van een exploitatieresultaat ter hoogte van € 1,6 miljoen positief (2014: € 0,3 miljoen), waarbij de verwachting is dat in 2020 het complex kan worden afgesloten. De verbetering is gelegen in enerzijds de uitbreiding van het bouwprogramma en de gewijzigde rentetoerekening. De huidige boekwaarde ter hoogte van € 3,2 miljoen en de nog te maken kosten van € 7,1 miljoen zullen in de toekomst terugverdiend moeten worden met geplande verkoopopbrengsten ter hoogte van € 12,5 miljoen.

Overige complexen

De overige complexen hebben een totale boekwaarde ter hoogte van € 1,3 miljoen en bestaan uit vijf verschillende grondexploitatieprojecten. De complexen Phloxlaan en Waalre Noord bedrijventerreinen zijn in 2015 afgesloten. Voor de complexen is een actuele grondexploitatieberekening aanwezig, welke uitgaat van een totaal per saldo positief resultaat ter hoogte van € 2,1 miljoen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Waalre Dorp

Voor het exploitatieproject Waalre Dorp is een nieuwe notitie Waalre natuurlijk bijzonder opgesteld. Hierin wordt een nadere invulling gegeven aan de toekomstige invulling van Waalre Dorp. Dit complex heeft een looptijd tot 2022. De exploitatieberekening is herzien op basis van deze nieuwe notitie. Het verwachte eindresultaat van het exploitatiecomplex is hierdoor verlieslatend geworden, waarvoor een voorziening is gevormd van € 507.000. Binnen deze exploitatie worden verschillende woon- en winkelvoorzieningen gerealiseerd, welke beeldbepalend zullen zijn voor het centrum van Waalre. De huidige boekwaarde ter hoogte van € 0,7 miljoen en de nog te maken kosten van € 2,1 miljoen zullen (m.u.v. de verliesvoorziening) in de toekomst terugverdiend moeten worden met geplande verkoopopbrengsten ter hoogte van € 2,3 miljoen.

Overige grond,- en hulpstoffen

De totale boekwaarde van de overige grond,- en hulpstoffen bedroeg per 31 december 2015 voor herrubricering naar de materiële vaste activa € 1,7 miljoen en bestaat uit circa 113.874 m² grond. In verband met de wijziging in de verslaggevingsregels per boekjaar 2016 zijn de gronden al vervroegd overgebracht. Daarnaast is door de gemeente een analyse gemaakt van de marktwaarde van deze gronden in de huidige bestemming. Daarbij zijn bosgronden naar € 0 afgewaardeerd, wat leidt tot een eenmalige last ter hoogte van € 219.000. Tevens had de gemeente het complex Dreefstraat afgewaardeerd naar € 0, de bestemming van deze gronden is echter landbouwgrond. De marktwaarde van landbouwgrond ligt over het algemeen tussen de € 5 - € 10 per m². De afwaardering van deze gronden ter hoogte van € 225.000 is dan ook gecorrigeerd in de aangepaste jaarrekening.

Rentetoerekening voorzieningen

Volgens de verslaggevingsregels is het niet toegestaan om rente toe te rekenen aan voorzieningen. De gemeente Waalre was dit gezien het karakter van enkele voorzieningen (met name voorziening riolering en afval) nog wel gewend te doen. **We adviseren u om met de herijking van de voorzieningen mee te nemen dat rentetoevoeging niet is toegestaan.** Het is overigens wel toegestaan om voor voorzieningen voor verplichtingen, de voorziening op contante waarde te waarderen. Dit is echter niet van toepassing op onderhoudsvoorzieningen of voorzieningen met betrekking tot middelen van derden.

Rekenrente voorziening APPA

De gemeente Waalre is op grond van artikel 44 van het BBV verplicht een APPA-voorziening op te nemen. Deze voorziening dient ter dekking van de pensioenverplichting van (voormalige) wethouders. Het BBV geeft echter gemeenten vrijheden, welke rekenrente wordt gehanteerd. Op 21 december 2015 is in de "Circulaire Aanpassing pensioenen en inhoudingen Appa" door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wel geadviseerd om een rekenrente van 1,629% te hanteren. Deze rente is gebaseerd op individuele waardeoverdracht. Daarnaast wordt de mogelijkheid om uit te gaan van collectieve waardeoverdracht opengelaten.

Wij constateren dat de gemeente op dit moment met een rekenrente van 3,0% rekent. Deze rente is gebaseerd op een collectieve waardeoverdracht en nader onderbouwd door de adviseur. Gezien het risico dat op moment van daadwerkelijke waardeoverdracht een lager rentepercentage gehanteerd dient te worden, adviseren we het college om aan te sluiten op het lagere percentage genoemd door de minister.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Controle op de aanbestedingen

Door het college is over boekjaar 2015 een uitgebreide inkoopanalyse opgesteld. Hiervan is voor de gehele inkoopmassa over 2015 getoetst of voldaan is aan de Europese aanbestedingsrichtlijnen.

Uit onze controlewerkzaamheden hebben wij voor een bedrag van € 125.000 aan aanbestedingen aangetroffen welke niet voldoen aan de Europese aanbestedingsrichtlijnen. Bij deze dossiers is er ten onrechte geen Europee aanbesteding in de markt gezet. Wij dienen deze fout mee te wegen in ons rechtmatigheidsoordeel.

Verder is de Aanbestedingswet opgenomen in het normenkader en hier dienen wij op basis van bestaande wet- en regelgeving ook aan te toetsen. De fouten welke constateren bij de controle ten aanzien van de Aanbestedingswet hoeven wij op basis van de kadernota rechtmatigheid echter niet financieel mee te wegen in ons oordeel.

Wij constateren uit onze controle dat ten aanzien van een tweetal dossiers niet is gehandeld conform de wettelijke eisen vanuit de Aanbestedingswet. Hierbij zijn contracten ten onrechte één op één gegund aan één partij. Deze contracten overstijgen de Europese aanbestedingsgrens echter niet, waardoor wij deze aanbestedingen niet als fout meewegen in ons rechtmatigheidsoordeel

Daarnaast constateren wij dat voor enkele inkooptrajecten van de zogenaamde 2B-diensten de gemeente Waalre verzuimd heeft om de rechtmatige gunning te melden bij de EU. Dit betreft een formele onrechtmatigheid waar wij enkel in ons accountantsverslag melding van behoeven te maken.

Wij hebben uit onze controle geen verschillen geconstateerd welke de rapporteringstolerantie overschrijden.

Wet normering topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd.

Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.

In het kader van de jaarrekening 2015 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

SiSa

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2015. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- ▶ € 12.500,- indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000,- is;
- ▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000,- en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000,- is;
- ▶ € 125.000,- indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000,- is.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Gezien de latere vaststelling van de jaarrekening adviseren we u om in lijn met de adviezen vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken, deze bijlage na ontvangst door te sturen naar het CBS. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage. In bijlage 3 bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen.

U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

Kwaliteit beheersorganisatie

Kwaliteit beheersorganisatie

Interne beheersmaatregelen

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2015 van de gemeente hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw gemeente, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven. Wij steunen voor een aantal processen op uw interne beheersing, hetgeen betekent dat wij minder uitgebreide werkzaamheden per jaareinde behoeven te verrichten.

Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

Bevindingen interne beheersing

In onze managementletter 2015, uitgebracht aan het college hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen van onze tussentijdse controle 2015 opgenomen. In deze managementletter hebben wij aangegeven welke zaken vóór de jaarrekeningcontrole 2015 opgepakt zouden moeten zijn. Hier is door de organisatie invulling aan gegeven. Wel constateren we dat de procesmatige beheersing ten aanzien van het proces rondom de inkoop en decentralisaties nog voor verbetering vatbaar is.

Wij hebben geconstateerd dat de voortgang van de aanbevelingen van zowel uw eigen interne controle als de controle door ons als accountant door uw organisatie gevolgd worden.

Kwaliteit beheersorganisatie

Interne beheersing

Proces totstandkoming jaarrekening

In voorgaande jaren constateerden we dat het proces rondom de totstandkoming van de jaarrekening verbetering behoefde. We constateren dat op dit vlak stappen zijn gemaakt, iets dat ook blijkt uit een minder aantal correcties.

Wel constateren wij dat de oplevering van het balansdossier nog verbetering behoeft. Daarnaast vragen wij aandacht voor diepgaandere analyses van de veelal technische wet- en regelgeving.

Automatisering

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen.

De jaarrekeningcontrole heeft echter geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Cybercriminaliteit breidt zich snel uit. De ongekende mogelijkheden in de digitale wereld en de daarmee samenhangende verbinding tussen mensen, mobiele apparaten en organisaties, opent een compleet nieuw speelveld aan gevoeligheden. Cyberrisico's stijgen en wijzigen continu. Elke dag werken hackers aan nieuwe technieken om de informatiebeveiliging van organisaties te doorbreken.

Frauderisico's

Wij informeren de raad over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Wij hebben geen

indicaties dat dergelijke situaties zich hebben voorgedaan in 2015.

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat (Standaard 240 De verantwoordelijkheden van de accountant met betrekking tot fraude in het kader van een controle van financiële overzichten). Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden. Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties.

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust zowel bij de Raad als bij het college. Het is van belang dat het college, onder toezicht van de Raad, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Kwaliteit jaarverslag

Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de gemeentewet is opgesteld en verenigbaar is met de jaarrekening. Verder hebben wij vastgesteld dat de verplichte paragrafen zijn toegevoegd.

Rechtmatigheidsbeheer

Rechtmatigheidsbeheer

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2015 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado en het controleprotocol 2015 van de gemeente Waalre. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ het rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ de naleving van het voorwaardencriterium;
- ▶ de begrotingsrechtmatigheid;
- ▶ de kredieten;
- ▶ mutaties in de reserves;
- ▶ het misbruik-en-oneigenlijk-gebruikcriterium;
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen.

Begrotingscriterium

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd.

Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid 2015.

De raad autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan de raad. Door een goede inrichting van de planning-en-controlcyclus zorgt het college er voor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan de raad, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid. Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid, deze wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij open-einde-regelingen. Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door de raad worden geautoriseerd.

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de raad geautoriseerde begroting. Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Lastenoverschrijding programma (x € 1.000)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig, telt wel mee
Programma Sociale voorzieningen totaal € 27 (0,5%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, maar niet tijdig konden worden gesignaleerd.	V	
Programma Jeugdhulp totaal € 631 (31,8%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaand beleid, maar niet tijdig konden worden gesignaleerd.	V	
Programma Milieu en duurzaamheid totaal € 394 (22,2%)	Kostenoverschrijdingen passen binnen bestaand beleid of worden gecompenseerd door hogere baten.	V	
Programma Openbare ruimte totaal € 149 (3,3%)	Kostenoverschrijdingen worden gecompenseerd door hogere baten.	V	

Rechtmatigheidsbeheer

Lastenoverschrijding programma (x € 1.000)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig, telt wel mee
Programma Ruimtelijke ontwikkeling en economie totaal € 949 (32,1%)	Kostenoverschrijdingen passen binnen bestaand beleid of worden gecompenseerd door hogere baten.	V	
Programma Algemeen bestuur totaal € 153 (4,7%)	Kostenoverschrijdingen passen binnen bestaand beleid of worden gecompenseerd door hogere baten.	V	
Programma Veiligheid totaal € 54 (6,1%)	Kostenoverschrijdingen worden gecompenseerd door hogere baten.	V	
Programma Dekkingsmiddelen totaal € 647 (56,2%)	Kostenoverschrijdingen passen binnen bestaand beleid of worden gecompenseerd door hogere baten.	V	

Onderdelen van deze overschrijdingen zijn reeds gemeld in de laatste tussenrapportage van 2015, echter zijn deze wijzigingen nog niet formeel bekrachtigd in een begrotingswijziging.

In de toelichting op de programmarekening is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het college stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2015. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de Raad geautoriseerde kredieten. Wij constateren daarbij dat er geen sprake is van onrechtmatige kredietoverschrijdingen.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag en hebben hieruit geen afwijkingen geconstateerd die in het kader van de opdracht naar voren gebracht moet worden in deze rapportage.

Bijlagen

Onafhankelijkheid en controleproces

Bijlage 1

Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO die we hieronder hebben opgenomen betreffen:

- langdurige betrokkenheid
- samenloop van dienstverlening
- geschenken en giften

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's vanaf 1 januari 2014 en kantoorrotatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Op 17 juni 2016 werd een gewijzigde ViO van kracht vanwege de implementatie van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Impact ViO op relatie Waalre en EY

Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van afhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (sr) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren. Per 17 juni 2016 moet de externe accountant roteren na een periode van vijf jaar waarbij verder een afkoelingstermijn van drie jaar geldt. Barry Smeenk is vanaf boekjaar 2015 externe accountant van de gemeente Waalre. Harm Lodewijks is vanaf boekjaar 2015 betrokken. Dit betekent dat van rotatie op korte termijn geen sprake is.

Wij brengen u tijdig op de hoogte van belangrijke teamwisselingen. Intern beschikken wij over interne overdrachtsprocedures, zodat u geen hinder ondervindt van een teamwisseling.

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van OOB's is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurediensten. Voor niet-OOB's is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurancedienst niet van materiële invloed is op het assurance-object. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assurancedienst niet:

- subjectief of niet-routinematig is; of
- een verwerkingswijze in het assurance-object ten gevolge heeft waarvan het assuranceteam twijfelt of deze verwerkingswijze passend is; of
- leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Onafhankelijkheid en controleproces

Bijlage 1

Verantwoordelijkheid

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2015 van de gemeente Waalre gecontroleerd. Deze jaarrekening is onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders opgesteld. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de Gemeentewet.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het door de raad vastgestelde controleprotocol.

Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Controleaanpak en -uitvoering

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen en onze risico analyse van de sector lokale overheid is een aantal punten met een verhoogd controlerisico voor de jaarrekening 2015 onderkend. Dit betekent dat deze posten meer diepgang in de controle krijgen.

- Verwerking decentralisaties
- Aanbestedingen
- WNT
- Kwaliteit resultaat, schattingen en toelichtingen in de jaarrekening
- Waardering grondexploitaties

Wij rapporteren u over onze werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van onze aandachtspunten in dit accountantsverslag.

De met u afgesproken goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Op grond van het Bado stelt de raad de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren.

De goedkeuringstolerantie zijn vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders en vervolgens ter kennisgeving aangeboden aan de raad.

Goedkeurings-tolerantie	Goed-keurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	> 1 < 3%	-	≥ 3%

Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	> 3 < 10%	≥ 10%	-
--	------	-----------	-------	---

Op grond van de jaarrekening 2015 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 383.810 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 1.151.430 (3% van de lasten). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Overzicht controleverschillen

Bijlage 2

Controleverschillen

Tijdens onze controle inventariseren wij verschillen tussen enerzijds bedragen, classificaties, presentatie en toelichting van jaarrekeningposten die de gemeente heeft opgenomen of gerapporteerd en anderzijds bedragen, classificaties, presentatie of toelichting zoals die naar onze mening in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten dienen te worden opgenomen of gerapporteerd. Onderstaand is een overzicht van de materiële verschillen opgenomen, die

zijn geconstateerd tijdens onze controle en welke zijn aangepast door het college. Wij hebben geëvalueerd in hoeverre onderstaande verschillen voortkomen uit een tekortkoming in de interne beheersing. Tevens is een overzicht opgenomen van de onjuistheden die wij tot aan de datum van dit verslag hebben gesignaleerd en niet door de gemeente zijn gecorrigeerd. Daarnaast zijn eventuele rechtmatigheidsfouten in dit overzicht opgenomen.

Gecorrigeerde verschillen			
Post/omschrijving verschil	Bedrag €/verwijzing naar regelgeving	Effect van deze constatering op de interne beheersing	Referentie in dit verslag
Onterechte afwaardering landbouwgronden	€ 225.000 (bate)	Geen	Pagina 18
Aanpassing SISA-bijlage ten aanzien van regelingen G2 en G3	Geen effect op rekeningresultaat		Pagina 7
Diverse herrubriceringen en tekstuele aanpassingen	Geen effect op rekeningresultaat		n.v.t.

Overzicht controleverschillen

Bijlage 2

Het hieronder opgenomen overzicht met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ad € 125.000 en onzekerheden ter hoogte van € 1.034.000 zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van respectievelijk € 383.810 en € 1.151.430.

De kwalitatieve factoren die hierbij in overweging zijn genomen, zijn:

- ▶ het effect op het resultaat voor en na bestemming;
- ▶ het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- ▶ het effect op significante toelichtingen, individuele items, subtotaal of totaal in de jaarrekening.

Wij lichten de ongecorrigeerde verschillen nader toe.

Ongecorrigeerde verschillen			
Post/omschrijving van de toelichting		Bedrag in €/verwijzing naar regelgeving	Referentie in dit verslag
Aanbestedingsrechtmatigheid		€ 125.000	Pagina 20
Totaal fouten (meetellend enkel voor rechtmatigheidsoordeel)		€ 125.000	
Sociaal Domein, onzekerheden PGB		€ 437.000	Pagina 15
Sociaal Domein, onzekerheden WMO		€ 104.000	Pagina 14
Sociaal Domein, onzekerheden Jeugdzorg		€ 493.000	Pagina 15
Totaal onzekerheden (meetellend voor zowel getrouwheids- als rechtmatigheidsoordeel)		€ 1.034.000	

SiSa-bijlage

Bijlage 3

Het is volgens de nota verwachtingen accountantscontrole voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2015	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
E11B	Nationaal samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit (NSL)	0	0	n.v.t.
G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw)_totaal 2014	0	0	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2015	0	0	n.v.t.
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2015	0	0	n.v.t.

Actualiteiten BBV

Bijlage 4

Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO die we hieronder hebben opgenomen betreffen:

- langdurige betrokkenheid
- samenloop van dienstverlening
- geschenken en giften

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's vanaf 1 januari 2014 en kantoorroolatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Op 17 juni 2016 wordt een gewijzigde ViO van kracht vanwege de implementatie van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Impact ViO op relatie Waalre en EY

Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van afhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (sr) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren. Per 17 juni 2016 moet de externe accountant roteren na een periode van vijf jaar waarbij verder een afkoelingstermijn van drie jaar geldt. Barry Smeenk is vanaf boekjaar 2015 externe accountant van de gemeente Waalre. Harm Lodewijks is vanaf boekjaar 2015 betrokken. Dit betekent dat van rotatie op korte termijn geen sprake is.

Wij brengen u tijdig op de hoogte van belangrijke teamwisselingen. Intern beschikken wij over interne overdrachtsprocedures, zodat u geen hinder ondervindt van een teamwisseling.

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van OOB's is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurediensten. Voor niet-OOB's is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assuredienst niet van materiële invloed is op het assurance-object. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assuredienst niet:

- subjectief of niet-routinematig is; of
- een verwerkingswijze in het assurance-object ten gevolge heeft waarvan het assuranceteam twijfelt of deze verwerkingswijze passend is; of
- leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Actualiteiten BBV

Bijlage 4

Nieuwe notities Commissie BBV

De commissie BBV heeft de afbakening, definiëring en verslaggevingsregels rondom grondexploitaties kritisch onder de loep genomen. De reden hiervoor is een aantal ontwikkelingen op het gebied van grondexploitaties, zoals de wijzigende wet- en regelgeving (BBV, Omgevingswet en Vpb) en de forse afboekingen die de decentrale overheden hebben moeten nemen op haar grondexploitaties. Deze analyse heeft recent geleid tot het uitbrengen van een tweetal notities, te weten de notitie Grondexploitatie 2016 en de notitie Faciliterend grondbeleid. Beide notities treden per 1 januari 2016 in werking. De notities Rente en Overhead welke recent zijn verschenen treden pas per 1 januari 2017 in werking. Wij informeren u over de inhoud van deze laatste twee notities door middel van onze vaktechnische brochure.

Gevolgen jaarrekening 2016 Notitie Grondexploitatie

De notitie Grondexploitatie bevat een aantal wijzigingen die effect hebben op het opstellen van de grondexploitaties en mogelijk de waardering van deze grondexploitaties. Onderstaand gaan we kort in op de belangrijkste wijzigingen en de gevolgen voor gemeente Waalre. Wellicht ten overvloede merken wij op dat de commissie BBV heeft bepaald dat deze voorschriften nog niet gehanteerd behoeven te worden in de jaarrekening 2015.

De definitie van de grondexploitaties is aangescherpt. Het startpunt van een Bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie op de balans. Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken mag de looptijd van een grondexploitatiecomplex maximaal

tien jaar bedragen. Hier kan eventueel door middel van het treffen van aanvullende beheersmaatregelen op basis van een raadsbesluit van afgeweken worden. We constateren dat uw gemeente momenteel geen exploitaties met een looptijd langer dan tien jaar kent.

Jaarlijks dient een herziening van de grondexploitatiebegroting plaats te vinden. Een actualisatie van het grondexploitatiecomplex en de grondexploitatiebegroting met planinhoudelijke wijzigingen, dan wel autonome wijzigingen met materiële financiële gevolgen, moet opnieuw door de raad worden vastgesteld.

De toerekening van kosten aan de BIE wordt stringenter afgebakend:

- Enkel kosten zoals opgenomen in artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening mogen nog worden toegerekend.
- De toe te rekenen rente moet worden gebaseerd op de werkelijk betaalde rente.
- Het is niet langer toegestaan eigen middelen (reserves) rechtstreeks ten gunste van de BIE te brengen.
- Het is niet meer toegestaan om vanuit de BIE toevoegingen aan de voorziening voor bovenwijkse voorzieningen te doen.

De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties wordt voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (2%).

Actualiteiten BBV

Bijlage 4

Zoals in de wetwijziging aangegeven vervalt met ingang van 1 januari de categorie "Niet in exploitatie genomen bouwgronden" (NIEGG). De NIEGG's welke de gemeente op de balans per 31 december 2015 heeft opgenomen dienen te worden geherubriceerd naar de materiële vaste activa tegen dezelfde boekwaarde als opgenomen in de jaarrekening 2015. Tenminste voor 1 januari 2020 dient de gemeente deze NIEGG's, indien van toepassing, naar lagere marktwaarde tegen de dan geldende bestemming hebben teruggebracht. We constateren dat voor de NIEGG's op dit moment nog rekening wordt gehouden met het toekomstige opbrengstpotentieel. Deze wetwijziging resulteert naar alle waarschijnlijkheid in een lagere marktwaarde. **De gemeente Waalre kent op dit moment geen NIEGG, derhalve heeft deze wetwijziging geen effect op uw financiële positie.** Ten aanzien van de overige wijzigingen adviseren wij u vroegtijdig te analyseren wat de mogelijke (financiële) effecten zijn en hiermee rekening te houden in uw begroting/jaarrekening 2016 en verder.

In de plaats van het hanteren van de categorie NIEGG wordt het activeren van voorbereidingskosten voor grondexploitaties als kosten van onderzoek en ontwikkeling onder de immateriële vaste activa wel toegestaan. Dit mag onder de volgende voorwaarden:

- de kosten moeten passen binnen de kostensoortenlijst van het Bro;
- de kosten mogen maximaal vijf jaar geactiveerd blijven staan onder de immateriële vaste activa. Na maximaal vijf jaar moeten de kosten hebben geleid tot een actieve grondexploitatie danwel worden afgeboekt t.l.v. het jaarresultaat;
- plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, moeten bestuurlijke instemming hebben, blijkend uit een raadsbesluit of - indien gedelegeerd - een collegebesluit.

Gevolgen jaarrekening 2016 Notitie Faciliterend grondbeleid

Naast een actieve grondexploitatie kan de gemeente ook in gevallen kiezen voor een faciliterend grondbeleid waarbij sprake kan zijn van kostenverhaal. De commissie BBV heeft ten aanzien van dit faciliterende grondbeleid een separate notitie uitgebracht, hierin zijn de volgende belangrijke aanwijzingen gedaan. **Wij adviseren u om in begrotingsjaar 2016 een deugdelijke analyse van uw grondexploitatieportefeuille te maken om een duidelijk onderscheid tussen actieve en passieve grondexploitatie te hebben in de jaarrekening 2016.**

Kosten die gemaakt zijn in het kader van faciliterend grondbeleid en kunnen worden verhalen op derden, classificeren als vordering op de balans. Afhankelijk van de status van de vordering dient deze vordering op de balans van de gemeente tot uiting te komen als kortlopende vordering of overlopend actief. Bepalend voor de classificatie is de aanwezigheid van een getekende overeenkomst.

Als de kosten worden verhaald op basis van een exploitatieplan, maar verrekening nog niet kan plaatsvinden doordat nog geen omgevingsvergunning is aangevraagd of nog geen posterieure overeenkomst is gesloten, dienen de gerealiseerde nog te verhalen kosten te worden verantwoord als "nog te verhalen kosten" onder de overlopende activa. Hieraan zijn wel vergelijkbare voorwaarden, zoals aan de activering van voorbereidingskosten voor actieve grondexploitaties gesteld.